

ÖMÜR PİLLƏLƏRİ

Ustad Abuzər Xələfovun həyat və fəaliyyətinə
həsr olunmuş xüsusi buraxılışa son söz əvəzi

...Beləcə, bir şəxsiyyət ömrünün keşməkeşli, sevincli-fərəhli çağlarının vərəqlərə köçürülmüş məqamlarını sizinlə birlikdə xatırladıq, əziz oxucular! Abuzər Xələfovu yaxından tanıyanlar bu görkəmli ziyalını vətəndaş kimi, alim kimi, ağsaqqal kimi lazımınca səciyyələndiriblər. Amma nədənsə mənə elə gəlir ki, bəzi cəhətlərin bir qədər qüvvətləndirilməsinə zərurət var. Elə bu son söz əvəzi də həmin ehtiyacdən yarandı...

***

...XX yüzilliyin 80-cı illərinin sonunda – on minlərlə soydaşımız əsrlərcə yaşadıkları Qərbi Azərbaycandakı yurdlarından zor gücünə qovulanda, sazaqlı-şaxtalı qış günündə Bakı səkilərinin birində dərddən-qəmdən qıvrılıb için-için qovrulan bir Göyçə qocası görmüşdüm. Dözə bilməyib: «Niyə qəmlisən baba?»- soruşmuşdum. Aldığım cavab şərə çevrilməşdi və həmin şerdə bu misralar da vardı:

*Göyçənin göy çəmənindən
Keçəmmirəm, ağrın alım!
Çəşməsindən qan süzülür,
İçəmmirəm, ağrın alım!..*

*...Göy çəməndə yurd göyərir,
Yurd üstə namərd göyərir.
Hər addımda dərd göyərir,
Qaçammuram, ağrın alım!..*

Müəllimlərimizdən kimsə şerin dərc olunduğu qəzeti Abuzər müəllimə çatdırmışdı. Onda mən bu görkəmli alimin tövsiyəsi ilə BDU-nun kitabxanaşünaslıq kafedrasında laborant vəzifəsində işləyirdim. Abuzər müəllim məni yanına çağırırdı, «Şerini oxudum, xalqımızın dərini poetik dilə çevirməyi bacarıbsan...»- dedi və qəhərləndi. Həmişə zəhmli, ötkəm, ciddi insan təsiri bağışlayan Abuzər müəllimin ürəyinin nə qədər yumşaq olduğunu, unudulmaz el-obaya nə qədər qəlbədən bağlandığını, tülküsiyyət ermənilərin soydaşlarımızın başına gətirdiyi dəhşətli fəlakətə dözməyib necə kövrəldiyini mən ilk dəfə o zaman gördüm. O gün mən bir daha yəqin etdim ki, Abuzər Xələfov əsl insana xas olan bütün keyfiyyətləri özündə birləşdirən həqiqi şəxsiyyətdir!...

Sonrakı illərdə bu yəqinliyim xeyli möhkəmləndi. Dağlıq Qarabağda və digər bölgələrimizdə erməni silahlı birləşmələrinin törətdiyi vəhşiliklərə dözə bilməyən bu şəxsiyyət çıxışlarında, məruzələrində, müraciətlərində, məqalələrində öz əqidəsinə sadıq qalaraq azərbaycanlıları yekdil olmağa, azgün düşmənlərə qarşı birgə mübarizə aparmağa, yağılara aman verməməyə çağırırdı. İstər müəllimlərlə, istər tələbələrlə, istərsə də universitetə gələn dövlət adamları ilə söhbətlərində vətəndaşlıq mövqeyi hər şeydən ucada dururdu.

1993-cü ilin ortalarında – Azərbaycan vətəndaş müharibəsi həddinə gəlib çatanda isə Abuzər Xələfov vətənpərvər alimlərimizlə birgə heç nədən çəkinmədən Bakı yaxınlığında qarşı-qarşıya dayanmış silahlı dəstələrin üzvləri ilə görüşə getdi. Qardaş qırğınının baş verməməsinin, qan tökülməməsinin bir səbəbi də məhz Abuzər müəllim kimi ziyalılarımızın o hərc-mərclik dövründə əsl vətəndaş və əsl vətənpərvər kimi düzgün mövqə tutmalarında idi.

Abuzər Xələfov hələ yeniyetməlik dövründə – Böyük Vətən müharibəsi illərində kolxozda işləyəndə də, rəşadətli əməyinə görə medal alanda da, tələbə olanda da, alimlik mərtəbəsinə çatanda da, vəzifə pillələri ilə ucalanda da və bu

gün – ağsaqqallıq məqamında da vətəndaşlıq məsuliyyətini çox yüksək tutub. Əlbəttə, o haqlıdır! Çünki yalnız əsl vətəndaş qabaqcıl fəhlə, əlaçı tələbə, bacarıqlı alim, ustad sənətkar ola bilər!

Böyük vətənpərvər Nəriman Nərimanov yazır: «Vətənin qədrini o kimsə bilər ki, vətən ilə onun ruhən rabitəsi olsun, vətən ilə bir yerdə ağlasın, bir yerdə gülsün».

Elə bu səbəbdən mən də görkəmli alim haqqında yazımı vətənpərvərlik cizgiləri ilə başladım.

***

... Eşitdiklərim və oxuduqlarım belə bir qənaəti təsdiqləyir ki, Abuzər müəllim elə cavan vaxtlarından sözübtöv, prinsipial, obyektiv şəxs kimi tanınıb, haqqı nəhaqqa qurban verməyib, mizan-tərəzini pozmayıb. Odur ki, halal ad-san qazanıb.

Bir kimsənin qarasında danışmağı ləyaqətinə sığışdırmağı, həmişə sözü üzə deyib. Və yenə də belədir!

Açıq mübarizədən heç vaxt çəkinməyib və meydana mərdi-mərdane atılıb. Ürəyi, əməli və əqidəsi düz olduğundan həmişə qalib çıxıb!

Yalanı özünə ömürlük düşmən elan edib və elə buna görə də yalançı düz mənzilinəcə qovur. İşdir, bir kəs ona yalan danışsa, paxırını elə ustalıqla açır ki, yalançı tövbə etmək məcburiyyətində qalır.

Bir də xəbərçilərin, çuğulçuların, aravuranların qənimidir Abuzər müəllim. Vay o adamın halına ki, kimdənsə ona xəbərçilik eləyə, qan qaraltmağa, ara qarışdırmağa çalışsa. Onda həmin xəbərçiye elə bir toy tutur ki, səsi qiyamətə qulaqlarından getmir. Çünki atalar demişkən: «Böhtənçi şeytanın dostudur».

Ustad Qətran Təbrizinin «Min yalan bir doğruya dəyməz» kəlamını ucadan uca tutan Abuzər müəllim başqa bir klassikin bu sözlərini də həmişə təsdiqləyir: «Lal olmaq

yalan danışmaqdan, pəltək olmaq söyüş söyməkdən, yox-sulluğa dözmək oğurluqla mal toplamaqdan yaxşıdır».

Ömrü boyu yüksək insani keyfiyyətlərini qoruyub saxlayan və mənəvi saflığı, əqidə bütövlüyü, təmənnaşız yaxşılığı ilə çoxlarına örnək olan Abuzər Xələfov dahi Nizami Gəncəvinin səkkiz əsr əvvəl peyğəmbərcəsinə söylədiyi:

*Yaxşılığı əzəldən adət etsən özünə,
Yaxşılığın hər yanda qapı açar üzünə, -*

fikrini yenidən sübuta yetirib. Bununla da XX əsr Azərbaycan poeziyasının şəriksiz ustadı Səməd Vurğunun ilhamla tərənnüm etdiyi yaxşılıq sənətinə həmişə sadıq qaldığını göstərib:

*Qoyma ki, yerlərdə sürünsün bəşər,
Dünyada qalmasın nə pislik, nə şər.
Yaxşılıq insana bir sənət olsun,
Dünya başdan-başa qoy cənnət olsun.*

Abuzər müəllim indiyə qədər saysız-hesabsız yaxşılıqlar eləyib və çoxunu bəlkə də xatırlamır. Amma bu yaxşılıqlardan faydalanan adamlar üçün dünyada bir yaxşı insan da var ... Abuzər müəllimdir o! Şəxsən mən şahidiyəm: bəzən bir nəfər 30-40 il əvvəl olmuş bir əhvalatı xatırladır və Abuzər Xələfovun adını xüsusi hörmətlə çəkir. Abuzər müəllim isə lap çoxdan unuduğu bu yaxşılıqların unudulmadığını duyanda duyğulanır, fərəhlənir, köksü sevincdən qabarıq. Doğrudan da «balığı at dəryaya, balıq bilməz, xaliq bilər».

***

Mən bilərəkdən Abuzər müəllimin vətənpərvərliyini, insanpərvərliyini önə çəkdim. Ulu babalar çox doğru deyiblər ki, saç-saqqal ağartmaqla hörmət sahibi olmaq mümkün deyil. Yalnız elm və kamal sahibləri hörmətə layiqdirlər. Bu

baxımdan Abuzər Xələfov elmi və kamalı bir-birini təmənnaşız hörmətli alimlərimizdən biri kimi çox yaxşı tanınır. Həm də təkcə Azərbaycanda yox, yaxın-uzaq xaricdə, o cümlədən Rusiyada, Baltikyanı dövlətlərdə, Qafqazda, İranda, Türkiyədə milli mədəniyyətimizin əsas sütunlarından olan kitabxana işindən söz düşərkən ilkin olaraq məhz onun adı çəkilir. O, bu şan-şöhrətə asanlıqla çatmayıb. Mübarizəli, qovğalı olaylardan keçib.

Azərbaycanda kitabxana işinin tarixini araşdırmağa girişəndə, günlərlə, aylarla arxivlərdə sənədlərlə baş-başa qalanda inanırdı ki, bu işi zəfərlə başa vura biləcək. Amma ona inanmayanlar da, ruhdan salmağa çalışanlar da vardı. O isə öz axtarışları ilə, araşdırmaları ilə sübuta yetirdi ki, qədim mədəniyyətə malik olan Azərbaycan xalqının dünyaya nümunə göstəriləcək zəngin kitabxana tarixi var!

Yazdı, yaratdı, inandırdı!

Bir-birinin ardınca nəşr etdirdiyi monoqrafiyalar elmi yeniliyi, sanballı ümumiləşdirmələri ilə nüfuzlu alimlərin diqqətini cəlb etməyə başladı.

Abuzər Xələfov fenomenini beləcə yaranmağa üz tutdu.

Azərbaycan kitabxanaşünaslığı məhz onun tədqiqatları ilə formalaşaraq dünya kitabxanaşünaslığında özünəməxsus yer tutdu.

Azərbaycan kitabxanaları onun yaratdığı kitabxanachılıq fakültəsinin məzunlarının fəaliyyəti sayəsində öz işlərini günün tələbləri səviyyəsində qura bildilər.

Məhz Abuzər Xələfovun yetişdirmələri öz ustalarının elmi məktəbini layiqincə davam və inkişaf etdirməyə çalışdılar və bu gün də onun dəyərli tövsiyələri, qiymətli məsləhətləri ilə kitabxanaşünaslıq elminə gənc nəslin istedadlı və bacarıqlı nümayəndələri gəlməkdədir.

Professor Abuzər Xələfov öz işgüzarlığı, fəallığı, yorulmazlığı, təşəbbüskarlığı ilə təkbəşinə bir neçə alimin, bəlkə də bir neçə kollektivin görəcəyi işləri həyata keçirib. Bu, danılmaz faktdır!

Elə buna görə də Azərbaycan mədəniyyət tarixində Abuzər Xələfov zirvəsinin öz ucalığı, öz vüqarı var. Onun milli mədəniyyətşünaslığımıza verdiyi misilsiz töhfə neçə-neçə araşdırmaların mövzusu ola bilər.

Yeri gəlmişkən, bu görkəmli kitabxanaşünas alimin zəngin fəaliyyəti barədə bir sıra elmi məqalələr işıq üzü görə də, hələlik sanballı monoqrafıya yazılmayıb. Məncə, bu məsələ tezliklə həllini tapmalı və ustadımız öz layiqli elmi qiymətini almalıdır. Buna onun tam mənəvi haqqı çatır!

Yenə də ulu Nizami demişkən:

*Hər uca rütbədən biliniz, fəqət,
Alimin rütbəsi ucadır albat.*

Alimliyin ən uca rütbəsinə ucalan və kitabxanaşünaslıq sahəsində ilk akademikimiz kimi şöhrətlənən Abuzər Xələfov bu gün ömrünün müdriklik çağlarını yaşayır. Atalarımız deyir ki, insan zehniyyətinin inkişafı onu müdrikliyə, müdriklik isə öz növbəsində iztirablardan xilas olmağa doğru aparır.

70 yaşın zirvəsində qanadlanan Abuzər müəllim bu müdrik vaxtında hansı iztirablardan xilas olmağa can atır? Mən qəti əminəm ki, bu iztirahlar düşmən tapdağı altında inləyən müqəddəs torpaqlarımızın azad olunması, ulu Göyçə mahalının özümüə qaytarılması, Azərbaycanımızın bütöv və azad dövlət kimi dünyada şöhrətlənməsi, xalqımızın xoşbəxt yaşaması və təbii ki, banisi olduğu kitabxanaşünaslıq elminin və qurucusu olduğu kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin gələcək taleyi ilə bağlıdır.

Qoy bu iztirahlar sevinçə calansın, Abuzər müəllim!

Bir Şərq məsəlində deyilir: İnsanın bəzəyi müdriklik, müdrikliyin bəzəyi səbr, səbrin bəzəyi isə cəsərdirdir.

Siz müdrik insansınız, səbriniz qədərincədir, cəsərdənizi isə hamı yaxşı bilir.

***

Gün o gün olsun ki, 80, 90, 100 illik yubileylərinizi də beləcə səmimiyyətlə, sizin iştirakınızla keçirək!

Möhtərəm ustadımız və ağsaqqalımız Abuzər müəllim haqqında qısaca ürək sözlərimi bununla bitirmək istəsəm də, mənə elə gəldi ki, məhz bu məqamda bu müdrik insanın şəxsiyyətini hərtərəfli açmaq üçün ondan 101 suala 101 cavab almasam, yazım da, elə bu xüsusi buraxılış da yarımçıq görünə bilər.

Buyurun, bu suallar, bu da cavablar.

101 SUAL, 101 CAVAB

-Dünyaya göz açdığımız yer?	-Göyçə mahalının Cil kəndi
-Hansı bürcdə anadan olmusunuz?	-Oğlaq bürgündə
-Sevdiyiniz ölkə?	-Azərbaycan
-Sevdiyiniz şəhər?	-Bakı, Təbriz
-Sevdiyiniz rəqəm?	-7
-Sevdiyiniz sənət?	-Kitabxanaçılıq
-Sevdiyiniz ixtisas?	-Kitabxanaşünaslıq
-Sevdiyiniz yazıçı?	-Süleyman Rəhimov
-Sevdiyiniz nəsr?	-M.S.Ordubadinin «Qılınc və qələm» romanı
-Sevdiyiniz şair?	-Səməd Vurğun, Şəhriyar.
-Sevdiyiniz şeir?	-«Azərbaycan».
-Sevdiyiniz xörək?	-Qurudlu xəngəl
-Sevdiyiniz xanəndə?	-Xan Şuşinski
-Sevdiyiniz muğam?	-«Qarabağ sükəstəsi»
-Sevdiyiniz mahnı?	-«Şuşanın dağları», «Apardı sellər Saranı»
-Sevdiyiniz müğənni?	-Şövkət Ələkbərova
-Sevdiyiniz rəssam?	-Tahir Salahov
-Sevdiyiniz heykəltaras?	-Ömər Eldarov
-Sevdiyiniz kitab?	-«Qurani-Kərim»
-Sevdiyiniz fəsil?	-Bahar
-Sevdiyiniz ay?	-Oktyabr
-Sevdiyiniz gün?	-Bazar
-Sevdiyiniz il?	-1962
-Sevdiyiniz kino?	-«Hər şey insanlara qalır»
-Sevdiyiniz tamaşa?	-İlyas Əfəndiyevin «Sən homişə mənimləsan» dramı

- Sevdiniz müəllim?
- Sevdiniz siyasətçi?
- Sevdiniz kitabxana?
- Sevdiniz kitabxanaçı?
- Sevdiniz meyvə?
- Sevdiniz ağac?
- Sevdiniz gül?
- Sevdiniz dağ?
- Sevdiniz göl?
- Sevdiniz dəniz?
- Sevdiniz çay?
- Sevdiniz küçə?
- Sevdiniz meydan?
- Sevdiniz musiqi aləti
- Sevdiniz aşiq?
- Sevdiniz saz havası?
- Sevdiniz aşiq mahnısı?
- Sevdiniz oyun havası?
- Sevdiniz məşğuliyyət?
- Sevdiniz filosof?
- Sevdiniz bəstəkar?
- Sevdiniz dastan?
- Sevdiniz bulaq?
- Sevdiniz aktyor?
- Sevdiniz oğlan adı?
- Sevdiniz qız adı?
- Sevdiniz dramaturq?
- Sevdiniz komediya?
- Sevdiniz içki?
- Sevdiniz mürəbbə?
- Sevdiniz idman növü?
- Sevdiniz idmançı?
- Sevdiniz himn?
- Sevdiniz bayraq?
- Sevdiniz söz?
- Sevdiniz hava?
- Spirtli içkiyə münasibətiniz?
- Siqaretə münasibətiniz?
- Sevdiniz avtomobil?

- Məmməd Arif, Mir Cəlal
- Heydər Əliyev
- M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanası
- Nigar xanım Vəlibəyova
- Alma
- Sərv ağacı
- Qızılgül
- Şahdağ
- Göyçə gölü
- Xəzər dənizi
- Kür çayı
- İstiqlal
- «Azadlıq»
- Saz
- Aşiq Ələsgər, Hüseyn Səracli
- «Ruhani»
- «Duman salamat qab»
- «Vağzalı»
- Kitablarla həmsöhbət olmaq
- Sokrat
- Üzeyir Hacıbəyov
- «Abbas və Gülgöz»
- «Pəribuluğu»
- Ələsgər Ələkbərov
- Azər
- Aytən
- Mirzə Fətəli Axundov, Cəfər Cabbarlı
- «Məşədi İbad»
- Çay
- Moruq mürəbbəsi
- Piyada gəzmək
- Namiq Abdullayev
- «Azərbaycan Dövlət himni»
- Üçrəngli müstəqillik bayrağı-mız
- Düz söz
- Günaşli
- İcmirəm.
- Mənfi.
- «Mercedes»

- Sevdiniz istirahət yeri?
- Sevdiniz kənd?
- Sevdiniz milli bayram?
- Sevdiniz dövlət bayramı?
- Xoşladığınız şirniyyat?
- Sevdiniz ədəbi qəhrəman?

- Xoşladığınız geyim?
- Xoşladığınız şirə?

- Xoşladığınız stolüstü oyun?
- Xoşladığınız uşaq oyunu?
- Sevdiniz nağıl?
- Sevdiniz xalça?

- Ziyarət etdiyiniz müqəddəs ocaqlar?
- Xoşladığınız çöl heyvanı?
- Xoşladığınız ev heyvanı?
- Xoşladığınız çöl quşu?
- Sevdiniz ali məktəb?
- Sevdiniz müsbət xüsusiyyət?
- Sevmədiyiniz mənfi xüsusiyyət?
- Görmək istəmədiyiniz xüsusiyyət?
- Özünüzü bərlə saydığınız şəxs?
- Sevdiniz opera?
- Sevdiniz muzey?
- Sevdiniz zinət əşyası?
- Unuda bilmədiyiniz xoş gün?
- Həyatınızı ən ağır gün?

- Daha çox baxdığınız televiziya kanalı?
- Sevdiniz televiziya verilişi?

- Sevdiniz radio verilişi?
- Sevdiniz ətir?
- Xoşladığınız ev quşu?
- Sevdiniz dağ çiçəyi?
- Hörmətlə xatırladığınız alim?
- Düşməniniz?

- Dəniz kənarı.
- Doğulduğum kənd.
- Novruz bayramı.
- 18 oktyabr- müstəqillik günü.
- Şəkərbura.
- Bəxtiyar Vahabzadənin «Sədə adamlar» poeməsindəki kitabxanaçı Ülker.
- Kostyum.
- Saftalı şirəsi, limon şirəsi, alma şirəsi.
- Dama.
- «Gizlənpaç».
- «Məlikməmməd».
- Nənələrimizin toxduğu Azərbaycan xalçaları.

- Məkkə, Kərbəla, Məşhəd.
- Ceyran.
- At.
- Kəklik.
- Bakı Dövlət Universiteti.
- Düzlük və doğruluq.
- Kobudluq və təkəbbürlülük.
- Biganəlik.
- Atam, anam.
- «Koroğlu».
- «Azərbaycan tarixi» muzeyi.
- Qızıl üzük.
- Evləndiyim gün.
- Xocalı faciəsinin törətdiyi gün.
- Az.TV. ANS.

- Azərbaycan tarixinə həsr olunmuş verilişlər.
- «Sarıtel».
- Fransız ətri.
- Hind toyuğu.
- Bənövşə.
- Zülfəli İbrahimov.
- Düşmən olmasa yaxşıdır.

- Ən çox oxuduğunuz qəzet?
- Yumora münasibətiniz?
- Ən böyük arzunuz?

- «Azərbaycan».
- Çox əla!
- Tələbələrimin sevimlisi olmaq!

